MODELE CONCEPTUALE PRIVIND DEZVOLTAREA ABILITĂȚILOR DE COMUNICARE LA COPII ȘI TINERI PRIN INTERMEDIUL ATELIERELOR DE TELEVIZIUNE

CONCEPTUAL MODELS FOR DEVELOPING COMMUNICATION SKILLS IN CHILDREN AND YOUTH THROUGH TELEVISION WORKSHOPS

CZU: 37.091.398:654.197-053.2/.6 **https://doi.org/10.59295/eie2026.14**

Vitalie GUȚU,
lector universitar, drd.
Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării, USM,
conducător de cerc, Pixel Media Center,
Centrul Republican pentru Copii și Tineret ARTICO
ORCID: 0000-0002-8398-7909
E-mail: *vitalie.gutu@usm.md*

Rezumat. *Această abordare științifică se bazează pe un cadru teoretic și valori practice pentru îmbunătățirea abilităților de comunicare ale copiilor și adolescenților care participă la ateliere de televiziune ca activități extracurriculare. Sunt prezentate mai multe modele bazate pe teorii ale comunicării educaționale legate de mediul audiovizual pentru stimularea exprimării verbale și nonverbale și a încrederii în sine. Astfel, lucrarea evidențiază importanța atelierelor de televiziune propuse ca metodă interactivă, implicând activități precum prezentarea în fața camerei, realizarea de reportaje, jocul de rol și munca în echipă. Studiul de caz prezintă prima și singura Școală de Televiziune din Moldova – Centrul Media Pixel, situat în cadrul Centrului Republican pentru Copii și Tineret ARTICO. Aceste modele integrează elemente de dicție, vorbit în public și tactici media pentru a dezvolta fluența verbală, empatia și creativitatea la copii și tineri. În același timp, articolul subliniază importanța implicării mentorilor din domeniul practic.*

Cuvinte cheie: *abilități de comunicare, ateliere de televiziune, învățare interactivă, alfabetizare media, vorbit în public, modele conceptuale.*

Summary. *This scientific approach is based on a theoretical framework and practical values for improving the communication skills of children and adolescents attending television workshops as extracurricular activities. Several models based on theories of educational communication related to the audiovisual environment are presented for stimulating verbal and non-verbal expression and self-confidence. Thus, the paper highlights the importance of television workshops proposed as an interactive method, involving activities such as presenting in front of the camera, creating reports, role-playing, and teamwork. The case study presents the first and only Television School in Moldova – Pixel Media Center, located within the Republican Center for Children and Youth ARTICO. These models integrate elements of diction, public speaking, and media tactics to develop verbal fluency, empathy, and creativity in children and young people. At the same time, the article emphasizes the importance of involving mentors from the practical field.*

Keywords: *communication skills, television workshops, interactive learning, media literacy, public speaking, conceptual models.*

Introducere

Omniprezența digitalului în spațiile de dezvoltare psihoemoțională, intelectuală și fizică a copilului sau adolescentului influențează comportamente, atitudini și percepții vizavi de realitățile în care se află. Într-o eră dictată de online și sisteme virtuale, mass-media reprezintă unul dintre cele mai importante instrumente pentru educație, punându-se accent deosebit pe dezvoltarea cognitivă și social-culturală a copiilor și tinerilor. Efectele utilizării mijloacelor de comunicare în masă sunt însă multifactoriale și depind de tipul mijloacelor de comunicare, tipul de utilizare, cantitatea și amploarea utilizării, precum și de caracteristicile fiecărui copil sau adolescent care utilizează mijloacele de comunicare în masă [1]. Astfel, deși mass-media are un potențial educațional semnificativ, efectele sale nu sunt uniforme și necesită o analiză contextualizată. Prin urmare, este importantă promovarea unei utilizări responsabile și echilibrate a mediilor de comunicare, care să susțină dezvoltarea armonioasă cognitivă, emoțională și socioculturală a copiilor și tinerilor. Pe măsură ce asistăm la o evoluție rapidă a societății, mass-media tradițională, cum ar fi televiziunea, radio și periodice, au fost completate de noi tehnologii digitale care promovează implicarea interactivă și socială și permit copiilor și adolescenților acces instantaneu la divertisment, informații și cunoștințe, contact social și marketing [2]. Pentru a face față acestor provocări, copiii și adolescenții trebuie să-și dezvolte abilitățile de comunicare, de analiză critică și contextualizare a realităților, iar acest lucru, pe lângă familie și programa școlară, se poate realiza și prin frecventarea atelierelor de profil, cum ar fi: *atelier de televiziune, ore de dicție sau public speaking, laboratoare de creație, actorie* etc.

Demersul nostru științific se va axa pe rolul și importanța dezvoltării abilităților de comunicare, incluzând câteva aspecte esențiale: înțelegerea mesajelor, exprimarea ideilor și interacțiunile sociale [3]. Astfel, articolul de față propune câteva modele conceptuale care integrează atelierele de televiziune ca forme și mijloace practice pentru îmbunătățirea acestor abilități și deprinderea anumitor competențe care ar putea spori eficacitatea discursivă și prezența fizică în fața unui public direct sau prin intermediul camerelor de filmare.

Atunci când vorbim despre abilități de comunicare la copii și tineri trebuie să aducem în prim-plan tipurile de comunicare. Literatura de specialitate indică mai multe accepțiuni și teorii ale comunicării. În context, putem proiecta câteva dintre acestea:

- comunicarea intrapersonală – aici ne referim la procesul de comunicare, în special comunicarea „în și către sine”.
- comunicarea interpersonală reprezintă comunicarea între oameni. Obiectivele acestei comunicări sunt complexe: cunoașterea celor de lângă noi, crearea și întreținerea legăturilor umane, persuadarea interlocutorului etc.

- comunicarea de grup se derulează în colectivități umane restrânse, de maximum 11 persoane - echipe, familii, cercuri de prieteni, colegii de redacții etc [4].
- comunicarea de masă se referă la totalitatea mesajelor care stau la baza identificării profilului individului în societate.
- comunicarea publică își trage rădăcinile încă din antichitate, atunci când oratoria era necesară pentru a convinge publicul, având diverse forme: discursuri politice, academice, culturale, juridice etc.
- comunicarea mediatică reprezintă comunicarea realizată prin intermediul unui anumit tip canal (TV, radio, presă scrisă sau online).

Fiecare tip de comunicare contribuie diferit la formarea abilităților de învățare socială și expresivă, de la autoreflecție (comunicarea intrapersonală) până la interacțiunea complexă cu un public larg (comunicarea publică și mediatică). Modelele de învățare a comunicării se construiesc progresiv, prin experiențe directe, observație și imitație, în contexte formale și informale. Comunicarea interpersonală și de grup joacă un rol central în dezvoltarea empatiei, cooperării și gândirii critice. Totodată, expunerea la comunicarea de masă și mediatică influențează stilurile de exprimare și capacitatea de interpretare a mesajelor. În acest sens, educația pentru comunicare devine un instrument strategic în formarea competențelor sociale și civice ale tinerilor.

Context

Pentru reliefarea unui tablou exhaustiv privind importanța modelelor de dezvoltare a abilităților de comunicare la copii și tineri, vom proiecta câteva concepte generale, ce pot fi pliate activităților din cadrul atelierelor/workshopurilor cu un public de la 5 la 18 ani. În această ordine de idei, vorbim despre:

1. Modelul competențelor de comunicare – aceasta se referă la o multitudine de acțiuni, cum ar fi: ascultarea activă, coerența mesajului livrat de către cadru didactic/mentor, empatie, implicare, adaptarea informațiilor asimilate contextului în care se desfășoară comunicarea.
2. Modelul de comunicare colaborativă – formă de interacțiune verbală sau nonverbală cu aduiența prin deprinderea abilităților comunicaționale în grupuri mici/echipe, răspunsuri la întrebări (sesiuni Q&A), reflecții individuale sau de grup, ulterior expuse public, oferire de feedback.
3. Modelul de comunicare prin intermediul proiectelor televizate – introducerea în activitățile copiilor și adolescenților teme/subiecte sub formă de concepte editoriale fie pentru rubrici sau emisiuni, interviuri, reportaje ori explicative video etc.
4. Modelul de comunicare prin joc de rol – formă frecvent utilizată în cadrul atelierelor de televiziune pentru copii și tineri, care pune beneficiarul să intre în rol de prezentator, moderator, intervievator, producător sau editor de imagine.

Aceste modele comunicaționale pliate activităților din cadrul atelierelor de televiziune permit beneficiarilor, dar și mentorilor să interacționeze eficient, să scape de emoții, să genereze idei și să le pună în aplicare în procesul de producție televizată. Sinergia acestor modele contribuie la formarea competențelor media și comunicaționale într-un cadru non-formal. Totodată, ele favorizează internalizarea rolurilor sociale și profesionale specifice comunicării publice. În ansamblu, textul subliniază potențialul atelierelor de televiziune ca spații educaționale complexe, adaptabile diferitelor vârste și niveluri de dezvoltare. În context, se impune să aducem în vizor conceptul dezvoltat de autoarea Lilia Luchianenco care susține că dezvoltarea competenței comunicative începe de la primele componente ale competenței comunicative, de a percepe, emite și diferența sunetele și este orientată spre organizarea unui mediu verbal concret, formând la copii modele de comportare în cadrul comunicării verbale și non-verbale [5].

Competenţele comunicative ale subiecţilor implicați în cadrul atelierelor sau laboratoarelor de specialitate permit atât beneficiarilor să-și expună public emoția sau gândurile, cât și mentorilor care pot să se raporteze la anumite rezultate în funcție de sarcinile pe care le oferă la activități. Or, prin adoptarea unui anumit model de comunicare, participanții pot „decodifica cu uşurinţă înţelesul mesajelor obişnuite care le sunt adresate; să-și exprime gândurile în propoziţii corecte şi clare, în enunţuri orale şi scrise; să asculte cu atenţie un mesaj pentru a-l recepţiona corespunzător; să stabilească relații de comunicare cu alți copii şi cu adulţi, fără teamă şi ezitări; să se informeze din surse diferite: cărţi, mijloace mass-media, internet etc [6].

Vom oferi drept exemplu de deprindere a abilităților de comunicare la copii și tineri prin intermediul atelierelor TV – prima și unica Școală de Televiziune din Republica Moldova *Pixel Media Center* din cadrul Centrului Republican pentru Copii și Tineret ARTICO.

Școala TV și-a început activitatea în anul 2014 și până la etapa actuală se menține pe piața învățământului non-formal ca un repere al educației în domeniul media și comunicării. De-a lungul timpului, *Pixel Media Center* a educat generații de copii și tineri care, datorită atelierelor de educație media, au dezvoltat și au îmbunătățit:

- abilități de comunicare verbală și non-verbală;
- competențe lingvistice și de interpretare a mesajelor clare și coerente;
- abilități de gândire critică și analitică;
- capacități de promovare responsabilă a informațiilor;
- creativitatea și maniera argumentată de a-și exprima opiniile referitor la diferite subiecte și domenii.

Școala TV „Pixel Media Center” ARTICO mereu a pus accentul pe dezvoltarea practică și teoretică în domenii precum media, dicția și realizarea producțiilor televizate. Astfel, structura programului școlii de televiziune se bazează pe aceste trei mai ateliere:

1. Cursul ARTA ORATORICĂ – lecții ce pun accentul pe dezvoltarea și îmbunătățirea abilităților de comunicare verbală și non-verbală, dar și pe exprimarea corectă și expresivă a gândurilor/ideilor.

CONȚINUT:

- Exerciţii de încălzire ale aparatului fonator: buzele, limba, maxilarele, mușchii faciali. Astfel, contribuind la o mai bună flexibilitate în rostire a cuvintelor și expresiilor;
- Respirația și vocea: antrenament pentru dezvoltarea unei respirații controlate, pentru a obține o voce plină și puternică, dar și pentru a varia tonul și ritmul vorbirii;
- Postura și gestica/mimica: poziționarea corpului în timpul vorbirii, precum și învățarea utilizării gesturilor pentru a susține mesajul transmis;
- Accentul logic şi cel ritmic/tonalitate: se studiază regulile de accentuare a cuvintelor în propoziţie/frază şi tipurile de intonaţie pentru un mesaj clar şi o vorbire plină de expresivitate;
- Exprimarea emoțiilor: exerciții de articulare a emoțiilor în discursuri și prezentări, fără a pierde controlul asupra comunicării;
- Prezentări publice și discursuri în fața publicului: exerciții pentru a depăși frica de a vorbi în public și pentru a face prezentări convingătoare și captivante.

FINALITĂȚI:

- Obținerea unei rostiri corecte;
- Intonație cu impact;
- Încredere în sine în fața publicului;
- Vocabular bogat;
- Dezvoltarea capacității de autocontrol;
- Punerea în valoare a potențialul și talentului creativ.

2. Cursul ATELIER TV – oferă oportunitatea beneficiarilor de a se implica în experiențe practice și interactive în domeniul televizual. Acest tip de curs se axează pe învățarea aplicativă a elementelor de bază în TV.

CONȚINUT

- Jocuri de rol și prezentare TV: beneficiarii au oportunitatea de a fi pe post de reporter, prezentator sau actor, în cadrul unor exerciții de prezentare în fața camerei;
- Activități creative: cum ar fi crearea de personaje, desenarea *storyboard*-urilor sau realizarea de grafică pentru materiale TV;
- Colaborare în echipă: beneficiarii învață să lucreze împreună în echipă pentru a dezvolta proiectele lor și pentru a-și împărtăși ideile;
- Realizarea VOX-urilor: antrenarea beneficiarilor de a interacționa cu diverse persoane cunoscute sau necunoscute, prin intervievarea lor;

- Elaborarea storytellingului video: dezvoltarea abilităților creative prin filmarea istoriilor și poveștilor;
- Crearea spoturilor de televiziune: implicarea beneficiarilor în conceperea și crearea spoturilor TV pe diverse tematici și subiecte;
- Prezentarea cu imagini: posibilitatea de a oferi publicului idei/gânduri creative pe baza unor imagini foto/video.

FINALITĂȚI:

- Colaborarea și lucrul în echipă;
- Crearea imaginilor foto/video prin asociere;
- Dezvoltarea promptitudinii în fața camerelor video;
- Aplicarea jocurilor interactive pentru realizarea materialelor TV.

3. Cursul PRODUCEREA EMISIUNII TV - oferă beneficiarilor cunoștințe și abilități practice pentru a înțelege și a se implica în diferite etape ale producției televizate.

CONȚINUT:

- Scenariul de televiziune: beneficiarii învață cum să realizeze conținut pentru programe TV, cum ar fi emisiuni, spoturi, mini-filme etc.;
- Tehnici de filmare: beneficiarii studiază aspecte legate de filmarea și încadrarea imaginilor, folosind camerele video și echipament de iluminat;
- Conceptualizarea emisiunii: alegerea conceptului potrivit pentru emisiune, publicul-țintă și tematica acesteia;
- Modalități de prezentare: exerciții pentru a dezvolta abilitățile de prezentare în fața camerei, inclusiv modul de a vorbi, de a se mișca și de a gestiona mimicile / gesturile;
- Interacțiunea cu invitații și publicul: antrenamente de comunicare cu invitații și publicul pentru a menține o atmosferă plăcută și captivantă în cadrul emisiunii.

FINALITĂȚI:

- Scrierea unui scenariu TV pe bază de evenimente/autor;
- Filmarea emisiunilor;
- Realizarea emisiunilor de autor;
- Conexiunea cu invitații în cadrul emisiunii [7].

Toate atelierele din cadrul Școlii TV *Pixel Media Center* ARTICO sunt practice și interactive, integrând toate cele patru modele conceptuale de comunicare prezentate în lucrare adaptate unor asemenea tipuri de laboratoare. Mentorii care țin atelierele sunt profesioniști din piața mediatică din Republica Moldova cu un background jurnalistic de peste zece ani, ceea ce conferă credibilitate și profesionalism materiei predate beneficiarilor atelierelor de televiziune. Pe lângă acest orele practice, copiii și tinerii care

frecventează Pixel Media Center, periodic, efectuează vizite de documentare la posturile de televiziune din Chișinău. Acest lucru permite să fie ancorați în realitățile sistemului audiovizual autohton.

Concluzii

Într-o eră marcată de evoluția rapidă a tehnologiilor digitale, care completează mass-media tradițională cu elemente interactive, devine imperativă promovarea unei utilizări responsabile, orientată spre dezvoltarea armonioasă a competențelor cognitive, emoționale și socioculturale. Demersul științific propus se centrează pe abilitățile de comunicare – înțelegerea mesajelor, exprimarea ideilor și interacțiunile sociale prin intermediul atelierelor de televiziune organizate în sectorul educației non-formale. Analiza mai multor tipuri de comunicare – intrapersonală, interpersonală, de grup, de masă, publică și mediatică – relevă contribuția lor diferențiată la formarea deprinderilor sociale și expresive ale copiilor și tinerilor – beneficiari ai cursurilor de televiziune. Aceste forme de comunicare nu doar facilitează autoreflecția și interacțiunile complexe cu publicul, ci și consolidează empatia, cooperarea și gândirea critică, esențiale în educația pentru comunicare. În același timp, modelele conceptuale propuse – competențele de comunicare (ascultare activă, coerență, empatie), comunicarea colaborativă (interacțiuni în grup, feedback), comunicarea prin proiecte televizate (concepte editoriale, interviuri) și comunicarea prin joc de rol (roluri de prezentator, moderator) – oferă un cadru teoretic și practic adaptabil vârstei de la 5 la 18 ani. Ele permit participanților să decodifice mesaje, să exprime gânduri clar, să asculte atent, să stabilească relații fără ezitări și să se informeze din surse diverse, transformând atelierele în spații educaționale nonformale care integrează teoria cu practica. Exemplul Școlii de Televiziune *Pixel Media Center* din cadrul Centrului Republican pentru Copii și Tineri ARTICO, ce activează cu succes din 2014, ilustrează aplicarea concretă a acestor modele. Prin cele trei ateliere principale – Arta Oratorică (focalizat pe exerciții de încălzire fonatorică, respirație, postură, gestică, exprimare emoțională și prezentări publice), Atelier TV (cu jocuri de rol, activități creative, colaborare în echipă, realizare de VOX-uri, storytelling video și spoturi TV) și Producerea Emisiunii TV (incluzând scenariu, tehnici de filmare, conceptualizare, modalități de prezentare și interacțiune cu invitații) – programul dezvoltă abilități verbale și non-verbale, competențe lingvistice, gândire critică, promovare responsabilă a informațiilor și creativitate.

Astfel, atelierele de televiziune, precum cele de la *Pixel Media Center* ARTICO, reprezintă o strategie eficientă și inovatoare pentru dezvoltarea abilităților de comunicare la copii și tineri, contrabalansând potențialele efecte negative ale expunerii digitale prin educație activă și interactivă. Acestea nu doar îmbunătățesc competențele discursive și prezența în cadru, ci și promovează reziliența emoțională, gândirea

analitică și implicarea civică, contribuind la formarea unor generații adaptate societății informaționale.

Bibliografie:

1. REID CHASSIAKOS, Y.L., RADESKY, J., CHRISTAKIS, D., MORENO, M.A., CROSS, C. Council on communications and media. Children and Adolescents and Digital Media. *Pediatrics*. 2016 Nov;138(5):e20162593. doi: 10.1542/peds.2016-2593. PMID: 27940795.
2. Ibidem
3. *Communication: Children and Youth*. [online]. 2023 [citat 08 ianuarie 2026]. Disponibil: https://www.virtuallabschool.org/management/communication-and-language-development/lesson-3
4. GRAUR, E. *Tehnici de comunicare*. Mediamira, Cluj-Napoca, 2001.
5. LUCHIANENCO, L. Repere teoretice privind dezvoltarea competenței de comunicare la copiii preșcolari cu dislalie polifonematică. In: *Acta et commentationes (Ştiinţe ale Educaţiei)*. 25.3 (2021): 76-83.
6. SULTĂNICĂ, M. Dezvoltarea abilităţilor de comunicare ale elevilor din ciclul primar. Managementul conţinuturilor opţionalului ,,Arta Comunicării”. In: *Romanian Journal of Education.* Volum 2. Universitatea Babeș-Bolyai, 2015: 57-70.
7. *Conceptul Școlii de Televiziune Pixel Media Center* ARTICO. [citat 08 ianuarie 2026]. Disponibil la: https://artico.md/circles/Cultur%C4%83%20%C8%99i%20societate/%C